

Pred velikimi festivalskimi prireditvami

Številni odseki prireditvenega odbora na delu — Vse pokrajine naše države zastopane — Posebni vlaki v Ljubljano

Ljubljana, 18. avgusta

Ljubljana bo v začetku prihodnjega meseca prizorišče velikih nacionalnih prireditv — festivalov slovenskih narodnih plesov, ki se bo pričel 6. septembra in bo trajal do vstuge 10. septembra. Festival prireja Tujško-prometni svet mesta Ljubljane skupaj z velejskimo upravo in z narodnim gledališčem, ker se bo poleg tega festivala vršil tudi še festival slovenske glasbe, ki ga otvoril naša opera že 4. septembra. Festival slovenskih narodnih plesov in slovenske glasbe se bo — sodeč po prijavih plesnih skupin in pa po zanimanjem v naši javnosti — razvil v mogočno manifestacijo vseslovenske vzajemnosti in v tujškem oziru zelo pomembno narodno srečanost.

Pripravljalni odbor, katerega pisarna je v mestni posvetovalnici, ima čez glavo delo. Včeraj so se vršile tri seje. Ob 10. dopoldne je bila sklicana seja vseh odsekov, na katerem je podal splošno poročilo predsednik Tujško-prometnega sveta podpredsednik prof. Jarč. Iz njegovega poročila posnemamo, da so se za festival prijavile že številne plesne skupine, ki bodo v slikovitih narodnih nošah in ob spremljanju lastne muzike predvajale svoja narodna kola, plese oz. igre. Najmočnejše bo seveda zastopanje Jugoslavije.

Marlivo društvo »Bela Krajina« je pozirvalno pomagalo pri organizaciji črnomaljskega in adleščkega kola. Zanimalo je, da pliesajo pri črnomaljskem koču same ženske, pri adleščku pa moški in ženske skupaj.

Močno bo zlasti črnomaljsko kolo; poleg 30 plesal v narodnih nošah pride tudi 8 muzikantov s tamburicami.

Klub koroških Slovencev se je zavezal za organizacijo ziljskega kola — raja pod lipom pri Žiljanah. Društvo »Soča« iz Ljubljane za tržaško kolo, društvo »Istra« iz Zagreba pa za istarsko kolo »babun«.

Na vzpodbudo direktorja Etnografskega muzeja v Zagrebu dr. Širole se udeleže ljubljanskega festivala plesne skupine iz Lupoglava pri Zagrebu, iz Andrijevečev in iz Dobrinja na otoku Krku. Organizacija kajkavškega kola iz Lupoglava je prevez agilni stud. Iuri Štjepan Dokušec. Njegova skupina bo zaplesala kolo, dušec, ciganico, staro sito, drmeš in polko. Slovansko kolo iz Andrijevečev je organiziral tamošnji župni urad, ki je sporolj, da pridejo vsi v »krasnoj hrvatskoj nošnji« i diktatima urešeni. Tudi kolo z otokom Krka je organiziral župni urad, in sicer iz Dobrinja.

Veliko zanimanje bodo vzbujala narodna kola z naše jadranske obale. Viteško igro »Moreško« z otoka Korčule je zasigural našemu festivalu skupaj s Sokolskim društvom v Korčuli tamošnji župan dr. Jurij Arnerič. Moreška je znana po vsem svetu. Pred leti jo je filmal prof. dr. Pospisil iz Brna in jo prikazal kot jugoslovansko narodno igro po vsečiličnih v Angliji in Ameriki. Zelo je učinkovita, ker so vse plesalci kostimirani in se — razdeljeni v dve skupini — bijejo za bulo (nevesto) v kopreni. Vsak plesalec se bori z dvema jeklenima mečema, vmes pa svira njihova originalna godba. Moreško morajo zlasti v poletni sezoni pogostokrat predvajati inozemskim gostom, zlasti Angležem in Američanom, ki potujejo skozi Sredozemsko morje. Zadnjikrat so predvajali ta ples, 29. avgusta, o čemer so mnogo poročali posebno angleški listi.

Za Moreško prav nič ne zaostaja viteška igra »Kumpanija« s kolom (blatski tanac) iz Bleta, predstavljajoča boj med domačimi in gusarji. Ta plesna skupina pride na festival pod vodstvom vojvode dr. Frenka Cetinića. Vojvoda Cetinić ima mnogo zasluga, da se nam je ohranila ta stare viteška igra izrazito jugoslovenskog obležjem. On je bil tisti, ki je spisal »Zbornik za narodni život i obitajte južnih Slaven« in podrobno prikazal v njem Kumpanijo. Vojvoda Cetinić je tudi predsednik Vitezkega udruženja »Kumpanija« v Bletu, ki je prevzelo organizacijo te istotako slavne igre. Tako Moreška kot Kumpanija bosta veliki atrakciji na festivalu.

Gospa Žika Marjanovićeva, soproga senatorje in predsednika Koča srbskih sester Požarevcu je prevzela skrb za branješko-šumadijsko kolo. Predsednik Slovaške Matice v Novem Sadu, odvetnik dr. Jan Bulik, pa za slovaško kolo. S to skupino dopotujeta tudi škof slovaške evangeličske cerkve Samuilo Štarke in predsednica Slovaškega ženskega društva ga. Adela Greisingerjeva.

Organizacijo baranjskega kola iz Belega Manastira vodi tamošnje sokolsko društvo, brunjevačkega in nomačkega kola, pa paroh sv. Roke v Subotici g. Blaško Račić.

Organizacijo plesnih skupin iz Vardarske banovine je prevzela banska uprava v Skoplju, oziroma podban g. Krasojević, še pred to pa se je kot prvi javil šolski nadzornik v Gjevgeliji g. Stevan Tanović in je prijavil slovite »Rusalije« iz okolice Gjevgelije. Banska uprava v Skoplju dela skupaj z narodnim poslancem inž. Veljkovićem in s Kolom srbskih sester na organizaciji kola iz skopske Črne gore.

Velik interes za ljubljanskim festivalom je pokazala srbska prevoslavna cerkvena občina v Dubokem pri Jagodini, ki je prijavila slovno šumadijsko-resavsko-levačko kolo. V Jagodini so posebno pred vojno z veliko pažnjom negovali narodna kola (tamošnje moško učiteljice), pa bo zato to kolo izredno zanimivo.

Kolo iz skopske Črne gore

deloma zvečer ob električni razsvetljavi. Daljša debata se je vneha pri poročilu prometnega odseka. V načrtu so posebni vlaki iz Zagreba, Maribora in drugih krovjev za 8. in 9. septembra. Sprožila se je misel, naj bi tujško-prometni svet intervenal pri generalni direkciji drž. železnice, da uvede direkcija vlake s četrtnim vozilom tudi na progi Beograd—Ljubljana in ne samo na progi Zagreb—Sušak.

Poročilo odseka za nastanitev je podal ravnatelj g. Šebenik, star praktik, ki je hitro našel, kje vse bo spreval pod streho okoli 400 plesalcev(k), muzikantov in spremljevalevcev.

Odsek za prehrano mora še dobiti svojega načelnika, odsek za sprejem in reditstvo prevzameta ravnatelj g. Šapšija in g. Gostiša, glasbeni odsek g. Svetel, dočim šteje folkloristični odsek celo vrsto članov, damski odsek pa se še sestavi. Po ljubezljivosti divizijonarja generala g. Cukavca bo dodeljenih odseku za sprejem tudi več oficirjev.

I. Plesnica selska svatba

Na seji Maloželežniške družbe, ki se je vršila poleg uro kasneje, je bilo sklenjeno na predlog podžupana prof. Jarca, da bodo imeli vse plesne skupine v narodnih nošah prosto vožnjo s tramvajem, še prej pa je bilo sklenjeno na seji vseh odsekov, da bodo prejeli vse člane plesnih skupin propagandni material Ljubljane in spominski list.

Popoldne se je vršila seja prometnega odseka, ki se je danes dopoldne nadaljevala, in seja odseka za spored. Sestavljen je bil spored za vse dneve festivala. Kot prvi bodo nastopili 6. septembra zvečer Čehi. Nasledni dne pa vsak dan do 6 plesnih skupin, ki bodo vse zelo privlačne. Vsaka predstava bo trajala okoli 2 ur, če ne pa bodo zelo nizke, tako da si bo festi-

val lahko vsakdo ogledal.

Zanimalo je, da bomo Jugosloveni na pobudo ljubljanske mestne občine na ljubljanskem festivalu prvič organizirano pokazali svoja avtentična narodna kola, ki jih bodo plesali večinoma seljaki. To je tem bolj razveseljivo, ker so avtentična narodna kola zelo redka, takor je lani obširno o tem razpravljala beogradska profesorica Ljubica Jankovićeva. Prepričani smo, da bo naš festival del pobuda, da se bomo z ljubezljivo oklenili naših narodnih plesov in da bomo poskrbeli, da se nam le ohranijo, temveč tudi umetniško izpopolnijo. Za zgled naj nam bodo organizacije za ohranitev narodnega blaga, kar so jih ustvarili Nemci (Wandervögel, Jugendbund) Čehi, Angleži in drugi narodi.

Zivilski trg

Ljubljana, 18. avgusta.
Zdaj, ko so se začeli mestani vrhati s podčincem, se tolajoči gospodinje na zivilskem trgu, kjer ni letovščin. Toda baš zaradi podčincem se zdi gospodinjam vse vržje drago. Mnogo dela si halagajo, ker pregledujo celotno situacijo na trgu, kar ni tako lahko zlasti ob sobotah. Danes je bil na trgu seveda zopet naval, vendar nekaj manjši, ker pač vse prodajalke težko dobre prostor še posebno zradi urejevanja trga.

Jesen je tu, kar se pozna zlasti na sedanem trgu, kjer je edalje več sadja, čeprav je trg z njim založen že tako, da ne more biti skoraj bolj. Posebno z Dolenskega in s Hrvaške je mnogo prodajalcev. Vsega se je na izbiru, samo grozdja iz bližnjih krajev še ni, zato je pa tem več uvoženega od Novega Sada in Srema. Cene se zadnje čase niso spremene zalenjavi in sadju, vsaj v bistvu ne, in ne na škodo konzumentov. Seveda gospodinje niso zadovoljne in nikdar ne bodo. Posebno se pritožujejo na perutninskem trgu, kjer imajo največ opravkov ob sobotah. Piščanci res niso poceni. Kurji okostnjaki so najcenejši po 12 Din komad, sicer pa prodajo nekaj bolj tolste piške po 14, 16 in celo po 18 Din. Vsaj ponujajo jih po tej

ceni in od gospodinj je odvisno, po čem jih kupijo, ker barantanje igrat zelo važno vlogo. Morda so se piške podzadile tudi zato, ker se nagiblje podčinska sezona h krajcu in ker bi se zdaj radi meščani stali in njimi, ker so dobili dober tek po stupevljih kurah v letovščinah.

Gospodinje so se precej zalagale s hruskami, ki so bile precej lepe po 3 Din, najdražje pa po 4 Din. Čeprive so po 3 Din in kmalu se bodo še ponoceni, ko začne dumping Bosanci. Jabolk bo tudi letos dovolj na mestu trgu, čeprav tožijo od vseh strani nad slaboto letino. Vsak dan jih je na vagoni na debelo na Pogorelčevem trgu in tudi kmetje jih dovajajo velike količine. Sezona za jagode je minila, pač pa je bilo danes še precej brusnic s Koroskega. Prodajali so jih po 4 Din, kar je poncen, saj so bile včasih po 8 Din. Gob letos še ni bilo mnogo, vendar jih je zadnje čase dovolj v primeri s povpraševanjem, merica po 3 Din. Na kmečkem sedanem trgu prodajajo grozdje največ brancjev, in sicer po 5 do 7 Din.

Zelenjave in sočivje je dovolj za najbolj izbirljiv gospodinje. Cene niso visoke. Paradižniki so po 2 Din kg, strožji fiziči po 1.50 Din, kumarice za vihanje 4 Din 100 komadov, lepa glava salate 25 par, velika glava cvetače 6 Din itd.

nekovo mukštenje in trganje. Potjetam iz dupla in hočem vprašati: »Očel ali greva domu?« Pa kako me je bilo strah, ko volka zagledam namestu očeta pri ognju, ki je pridno trgal in žrl, kar sva bila z očetom naoliva. Nihče ne ve, koliko strahu sem prestal tačas. Ako zavpijem, pravim si, pa se mene ugleda in Bog me varui. Da bi bil vrečo branil in polhe, to mi se na misel ni prišlo. Kar ti prileti po sreči očetova balta iz gošč volka za uho, da je (od) strahu ogenj prekobil, pete pobral in že ga ni bilo.

Trpek zopet debelo in na dolgo potegne tobakovega dima v usta, prime pipico za vrat in gleda, kaj bo kdo rekel o tem njegovem spominu. Zasišti se pa ravno tedaj šum, kakor da bi kdo po pravoti megzel v dolino: »Ce se o volku meniš, volk pride, pravijo,« reče eden izmed polharjev, »morda res gre.« — »Kje ti bo dandanašnji volk,« odgovori Trpek, »komaj na zimo pride včasih kakega kozlička polipat ali pa po starega zaspanskega psa v vas, pa je že vsa gospoda pokoncu in vsak zna puško nositi. Njega dni je bilo vse drugega. Moj rančki oče so z jutri zgodaj davek plačati nesli, pa so jih sedem spodili s prelaza. Pojdji jih iskat zda, pojdi!«

»Kaj se prepirate? V lase, če ste že toliko naolivi, da se ne morete pobrotati, čigavo bo velikolik oglasi se vesel starček, z visoke strelje stopivši z mlajšim rovriščem. »Lej, Luka! hočejo, da si ti volk,« pravi Trpek.

»Raca-buza-céna!« zarohni starček Luka, že dvajset manj kot sto let božje travniček v zemljivo tlacičem, pa mi ne že nihče poveda, da bi bil volk, še moja huda milada ne, le brž sem z njimi, kdor je to zintil, kar spekli ga bomo.«

Prepušči svojemu pejdašu, da nastavi na polhom, usede se Luka zravn ognja. Mož je, kakor je sam rekel, dvajset manj kot sto let star — ker grozno rad pove — drobnega obraza, jako nagrbanje, čela v svetlih živih očih, ki kažejo zmerom vesel obraz in naznajajo žalitvega, lekavega človeka v starci koži.

Ko zagleda mene, pravi: »Ko bi jaz pisan začel, pa bi verjel, da se svet izvezje, študentje že polhe love. En-te že veš, kako je prav po novem.«

(Koniec prihodnjic.)

Danes teden pojdemo nad polhe

SK Polž priredi prihodnjo soboto na Dolenskem zanimiv lov na polhe

Ljubljana, 26. avgusta.

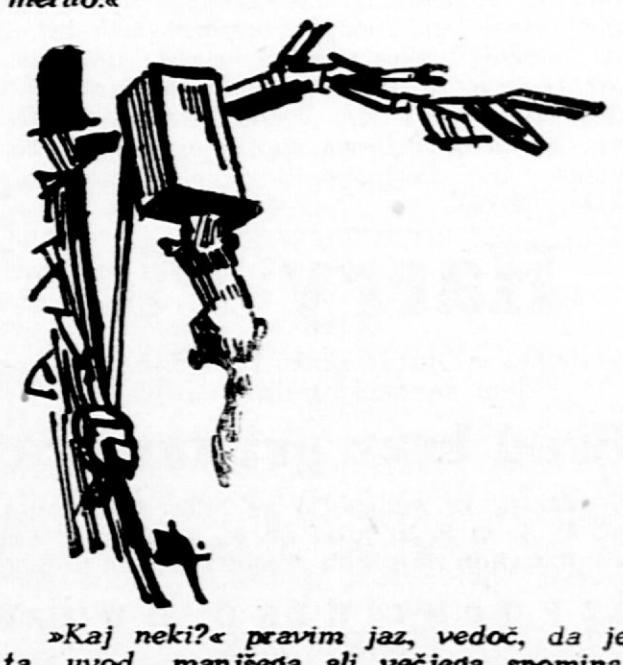
SK Polž priredi danes teden v Zavrtčah pri Višnji gori lov na polhe. Mnogi mestni polhi še nikoli niso videli, razen morda njegovo kožico na kudmi, kaj šele da bi vedeli kako se polhi love. Zato se bodo gotovo mnogi zanimali za polhanje, ki bo seveda združeno s taborjenjem v gozdov ob ognju, kjer bomo pekli krompir in koruzo ter plili sladki sadni mošt, vmes bomo pa prepevali in vriskali, pa tudi harmonika bo oslašala, da bo zabave na preteg. Polhi se love ponori in bomo v mesecini videli, kako jim nastavljajo pasti. Za danes samo ločljivo.

Zdaj pa poslušajmo našega mojstra priovednika Jurčiča, kako opisuje romantiko poljskega lova.

Jaz imam eno zvir,
ki teče ko huder,
Ima dolge mustafe
Pa hude zobe.
»Kaj je takega?«
»Drevi gremo polhe loviti. Včasih si dejal, da greš z nami, kadar pojdemo, da des lehko greš, če hočeš, da bos vide, kako se ponoči lovite.
Ze od nekdaj sem rad gledal v Valzorju podobo, kako repat hudič z bicem v roki cele kupo polhov v divjem diru gozdu po gozdu. Marsikje sem naletel na kaj pisanega o polhih.
Vsakemu pisavcu se je polh in poljsko poetično zdebla, tako da so dejali, da si človek te divnosti prav misli in ne more, ako je ni sam skusil. Kranjski Slovenc sem, na dolenskem Kranjskem podslamnato streho rojen, misil sem si, pa tega se hisem videl in sam doživel. Sram na bi me bilo!

Zato mi je bila prilika prav všečna in priljubljena, ker sem rad zahajal med starikave, korenčaste in nepopadene Slovence, da bi se med njimi in iz njim navdal pravega narodnega jezika in značaja. Povedal so mi pa, da bosta šla stari Trpek v Luka. »Ta dva ti bosta celo noč kvaskila in pripravovala, aka jih bo le hotel postušati,« rekeli mi je Pavle, ki je vedel, da jaz rad nadlegujem za pripravo.

Iz tega je sledila poljščica, sešla se je tudi malo družba polharjev za vasjo. Jaz med njimi. Na čelu je bil Mentor polharski, Trpek imenovan po očetu in očetovem letih. Trpek je mož pri šestdeset let star. Tukajše sva kurila, precej tu-le pa je stal votel gabér — ne vem, kdo ga je posekel — kjer so oči imeli spravljene stare pasti in balto. Mrzla burja mi je bila okoli ušes, da nikdar tega in takega. Oče mi pravijo: »Fant, počeni tjaže in žlambor, tam ni burje, pa se boš ugrel; jaz grem, pa polhe pobrem, potlej greva domu. Obračam zdaj eno stran k ognju, zdaj drugo, pa po eni mi je bilo vroče, po drugi sem zmrzaval, zato res zležem v žlambor. Mahrlo in polhe naolivem pa pustim pri ognju. Burje nisem čutil v zavetju in ni bilo dolgo, da zadremjem. Zbradi me

»Kaj neki?« pravim jaz, vedoč, da je ta uvod manjšega ali večjega spomina, kakršne imajo naši slovenski očet, starsi grče, noter v sedmo kaleno človeškega rodu in tako gosto nabranje skočen ne rešite, ako je dovoljeno po ribnikovem primernu gorovit.

Trpek vrže v ogenj ogrek, ki ga je doslej vrtel in časi malo v pipico podrezal, potegne dva pota posebno veliko dima v usta in